

مقام شامخ و مسئولیت شایسته

درباره شکایت از سرریال افعی تهران

رضا صامی

خبرنگار گروه فرهنگ

دربور امید رضواند، مدیرکل حقوقی، املاک و معاضدت قضایی وزارت آموزش و پرورش از شکایت و اعلام جرم رسمی دفتر حقوقی و قضایی وزارت آموزش و پرورش علیه دست‌اندرکاران اصلی سرریال «افعی تهران» که در یکی از پلتفرم‌های شبکه نمایش خانگی پخش می‌شود، خبر داده بود. برای عوامل این سرریال پرونده قضایی تشکیل شد و دلیل این موضوع هم طرح ادعای توهین به شأن و جایگاه معلم در یکی از سکناس‌های سرریال است. گرچه سکناس موردنظر نه درباره یک معلم شکایت نهاده و شخصیت‌های حقوقی از یک فیلم و سرریال البته اتفاق تازه‌ای نیست و سابقه‌ای پرتافتی دارد. اغلب این اعتراض‌ها و شکایت‌ها یا سویه صنفی داشته است مثل اعتراض پرستاران به تصویر پرستار در فیلم «شوکران» بهروز افخمی یا سویه قومیتی داشته است مثل اعتراض برخی از قوم بختیاری به سرریال «سرزمین کهن». اما مسئله درباره پرونده شکایت سرریال «افعی تهران» جای چند پرسش اساسی دارد. پیرنگ این سرریال بر محور کودک‌آزاری و تروماهای ناشی از آسیب‌ها و ضربه‌های دوران کودکی شکل گرفته و نقدش صرفاً به معلم و ناظم نیست بلکه بیش از آن به نقد رفتارهای خشن، تحقیرآمیز و آسیب‌زننده برخی از پدرها و مادرها می‌پردازد. آیا اگر والدین وزارتخانه و انجمن و سازمانی داشتند باید از نقد این سرریال، شکایت به دادگاه می‌بردند. آموزش و پرورش در شکایت‌نامه‌اش از توهین به «مقام شامخ معلم» نام برده است. پرسش این است که آیا مقام شامخ معلم در مقام پیامبری معصوم قرار دارد که گناه و خطا نکند؟ واقعیت این است که خدشه‌دار کردن «مقام شامخ معلم» بیش از آنکه توهین باشد، نوعی تقدس‌بخشی کاذب است که راه نقد و داوری را می‌بندد و امکان اصلاح را ممکن نمی‌کند. اساساً نظام آموزش و پرورش خود متکی بر این انگاره است که انسان نیازمند تعلیم و تربیت است و از این حیث نقد تنبیه‌های افراطی در مدارس را هم می‌توان در راستای اصلاح الگوهای تربیتی و بهبود آن دانست. واکنش‌هایی که نسبت به این سکناس از سرریال «افعی تهران» صورت گرفت و کامنت‌هایی که کاربران درباره این صحنه گذاشتند نشان می‌دهد که این فقط ترومای آرمان بیانی (پیمان معادی) از دوران مدرسه و رفتارهای خشن ناظم با او نبود، بلکه بچه‌های دهه ۵۰ و ۶۰ دل‌پُر و خاطره تلخی از رفتارهای مشابه آقای شکوهی داشتند. آموزشی می‌زند تا نسبت به شیوه‌های تربیتی بویژه تنبیه‌های بدنی دانش‌آموزان بیاندیشند و ببینند که این برخورد‌های خشن و قهرآمیز در مدارس چه تأثیرات مخربی بر ذهن و روان دانش‌آموزان می‌گذارد و زخم ترومای ناشی از این خاطرات چطور می‌تواند یک عمر فردی را بیابازارد و برنجانند. ازسوی دیگر جای این پرسش مطرح است که اگر از مقام شامخ معلم حرف می‌زنیم پس چرا چنین توصیف و نگاهی را به معلم‌های معترض به وضعیت معیشتی خود نداریم؟ چرا اعتراض‌های صنفی معلمان همواره با برخورد‌های قهرآمیز مواجه می‌شود؟ آیا این معلمان واجد همان مقام شامخ نیستند؟ تقدس‌بخشی نباید و نمی‌تواند مانع از نقد و ارزیابی شود. معلمی در سیستم آموزشی یک شغل است، نه مقام. صرف معلم‌بودن کسی را از خطا مصون نمی‌کند همچنان که لباس پزشکی بر تن کردن، کسی را از احتمال به خطای پزشکی میرا نمی‌کند یا در امان نگه نمی‌دارد. تازه خطای پزشکی به تن آسیب می‌زند و خطای معلمی بر ذهن و جان انسان‌ها، روایت‌هایی که مخاطبان از آسیب‌های ناشی از تنبیه بدنی توسط برخی معلمان و ناظم‌ها در مدارس در شبکه‌های اجتماعی نوشته‌اند به قدری زیاد است که اگر به یک پرونده تبدیل شود این دانش‌آموزان هستند که باید از وزارت آموزش و پرورش شکایت کنند، نه آنها از نقد یک سرریال نسبت به این وضعیت. ازسوی دیگر وقتی از مقام شامخ معلم حرف می‌زنیم، باید از مسئولیت و تعهد شایسته او هم بگویم. نمی‌شود کسی مقام داشته باشد و به همان اندازه مسئول و پاسخگو نباشد. به قول یوسف پرویز پرستویی) «به اسکندر (سعید راد) در فیلم «دوئل» که وقتی در اعتراض به وضعیت جبهه فریاد زد که «اینجا مقام مسئول کیه؟»، باید گفت: «اینجا مقام داره، مسئول منم.»

دو جین حاشیه

هفته بیست و هشتم لیگ برتر در حالی به پایان رسید که سرخابی‌ها پیروز شدند اما حوادث بیرون زمین بر متن غلبه کرد

سپهر خرمی

گزارشگر ورزشی هم‌میهن

هفته بیست و هشتم لیگ برتر به اندازه یک فصل، با حاشیه همراه بود که باعث شد حاشیه بر متن غلبه کند. پرسپولیس در شب بارانی ورزشگاه شهید وطنی از سد نساجی‌ای عبور کرد که در آستانه سقوط به دسته پایین‌تر است. مدیرعامل نساجی بعد از این شکست در جمع خبرنگاران معتقد بود داور با پرسپولیس‌ها مهربان بود، موضوعی که برخلاف تحلیل کارشناسان داوری بود. در دیدار استقلال و ذوب‌آهن برد ثانیه‌های پایانی استقلال بازم حاشیه‌ساز شد و بعد از سوت پایان مسابقه، بازیکن استقلال به سمت یکی از بازیکنان ذوب‌آهن به شکل عجیبی حمله‌ور شد. ازسوی دیگر جرمه دو میلیارد تومانی عبدالله ویسی آن هم از سوی سازمان لیگ، یکی از سوزه‌های روز فوتبال ایران است که مشخص نیست چه پایانی در انتظارش باشد. کاهش حضور تماشاگران در دیدارهای یکی دو هفته اخیر، همچنین چالش تیم‌های در آستانه سقوط سوزه اصلی این گزارش است.

بردهای بی‌اثر پرسپولیس و استقلال

پرسپولیس مقابل نساجی قانمشهر در دیداری بسیار سخت با حساب دو بر یک به برتری رسید. دیداری که برای شاگردان اوسمار با اخراج سروش رفیعی بسیار سخت شده بود. در نهایت با درخشش تکراری اورنوف، ستاره ازبکستانی این تیم، سه امتیاز به حساب سرخ‌های تهران اریز شد. در این مسابقه هواداران نساجی استقبال کم‌نظیری از تیم‌شان کردند تا بتوانند حداقل با گرفتن یک تساوی از مدعی عنوان قهرمانی، شانس بقای خود را در لیگ برتر افزایش دهند. هرچند نظم این مسابقه با کیفیت بالایی نبود و بسیاری از هواداران که بلیت داشتند پشت در ماندند و حضور افراد غیر متفرقه در جایگاه خبرنگاران بیداد می‌کرد، نساجی تا ثانیه‌های پایانی تلاش کرد تا از یک یار کمتر پرسپولیس نهایت بهره را ببرد. در دیگر دیدار حساس این مسابقه استقلال در ورزشگاه آزادی با گل دقیقه ۵ ذوب‌آهن غافلگیر شد اما در ادامه با استفاده از تجربه دو بازیکن خارجی خود توانست از سد ذوب‌آهنی عبور کند که خطر سقوط و شانس سهمیه برای‌شان وجود نداشت.

جرایم باور نکردنی

یکی از اتفاقات عجیب فوتبال ایران در هفته‌ای که گذشت محرومیت عجیب عبدالله ویسی، سرمربی تیم فوتبال فولاد خوزستان است که از سوی سازمان لیگ مبلغ هشتاد میلیارد تومان جریمه شده است. ویسی به دلیل درخواستی که از نهادهای نظارتی داشت چنین جریمه سنگینی شده است. ویسی پیش‌تر اعلام کرده بود: «انتظار داریم که سازمان لیگ و کمیته اخلاق و فدراسیون فوتبال، مسابقات را رصد کنند و خودمان را نباید به ندیدن بزنیم.» رسول باختر کارشناس حقوقی در گفت‌وگویی تلویزیونی اعلام کرد، این محرومیت از سوی مصوبه‌ای از سازمان لیگ اجرا شده در صورتی که طبق مصوبه فدراسیون فوتبال، سازمان لیگ حق قانون‌گذاری نداشته است. باختر در ادامه افزود: «اگر بتوان از صحبت‌های ویسی برداشت کلی کرد، بازم تخطی از سوی ویسی اعمال نشده که او شامل چنین جریمه سنگینی از سوی سازمان لیگ شود.» اما واکنش عبدالله ویسی سرمربی به این جریمه چه بود؟ ویسی در گفت‌وگویی تلفنی در برنامه فوتبال برتر شبکه سه اعلام کرد: «اگر من خدایی نکرده یک انسان را به قتل رسانده بودم ۸۰۰ میلیون

تومان جریمه می‌شدم اما بابت گفتن یک جمله که درخواست کرده بودم نهادهای نظارتی و اطلاعاتی پای کار بیایند تا هفته‌های پایانی را با دقت بیشتری آنالیز کنند، دو میلیارد تومان جریمه شدم. چرا گفتن این جمله که نظارت را بیشتر کنید، یکسری از مقامات فوتبال ناراحت کرده است؟ مگر نظارت کردن ایراد دارد؟ من اتهامی به کسی ندم، بلکه حتی به این موضوع اشاره کردم که روی بازی‌های فولاد هم دقت و نظارت کنید. اصلاً اشاره به تیم خاصی نکردم.» این در حالی است که اعتراض اولیه سرمربی فولاد به دیدار حساس ذوب‌آهن و نساجی قانمشهر بود که دروازه‌بان ذوب‌آهن دو گل عجیب از بازیکنان نساجی دریافت کرد که باعث شد عبدالله ویسی اعتراض خود را اینطور بیان کند. مشخص است که ویسی از چندین وکیل حقوقی مشاوره گرفته که با آشنایی به قوانین داخلی اعلام کرده، به این رأی قطعاً اعتراض می‌کند. به عقیده ویسی و البته رسول باختر کارشناس حقوقی در ورزش، سازمان لیگ قانون‌گذار نیست که بتواند مربی را دو میلیارد تومان جریمه کند. یکی دیگر از مسائلی که قابل بررسی است این است که ویسی گفته، به هیچ‌عنوان این جریمه دو میلیارد تومانی را پرداخت نخواهد کرد؛ حتی اگر به قیمت شکایت به نهادهای قضایی بین‌المللی تمام شود. با این حال سازمان لیگ رسماً اعلام کرده، اگر ویسی این جریمه دو میلیارد تومانی را پرداخت نکند اجازه ندارد این هفته مقابل استقلال روی نیمکت بنشیند! باید دید دعوی حقوقی بین ویسی و سازمان لیگ به نفع کدام یک تمام خواهد شد.

قوانینی علیه زنان

بعد از اتفاقات دیدار استقلال و آلومینیوم اراک در ورزشگاه خانگی آلومینیوم که یک هوادار خانم به سمت سیدحسین حسینی پرید به یکباره حواشی زیادی علیه حضور زنان در ورزشگاه از سوی برخی جریان‌ها شکل گرفت. حضور «جیمی جامپ» در هر ورزشگاهی در دنیا امری است که بارها اتفاق افتاده، اما بابت چنین موضوعی بخش زیادی از یک جامعه را محروم نکردند. با این حال در گام نخست حضور هواداران زن در ورزشگاه اراک ممنوع شد. این موضوع به دیدار خانگی تراکتور هم سرایت کرد و دوشنبه‌شب هواداران خانم نتوانستند دیدار تیم محبوب‌شان -یعنی نساجی- را از نزدیک در ورزشگاه شهید وطنی تماشا کنند. با این حال در هفته جاری قرار است دیدار پرسپولیس و هوادار در ورزشگاه پاس قوامین بدون حضور تماشاگر برگزار شود. قانون نانوشته‌ای وجود دارد که مسابقات برگزار شده در شهرک اکباتان به دلیل مسائل امنیتی نباید با حضور تماشاگر برگزار شود. همین قانون نانوشته بیش از دوسال است که ادامه پیدا کرده و در هفته‌های پایانی لیگ برتر، پرسپولیس نیز قربانی قانونی شده که مشخص نیست توسط چه نهادی به صورت مکتوب به امضاء رسیده است که یک مسابقه فوتبال باید بدون تماشاگر توسط داور سوت بخورد.

استقلال نیز در این هفته بازم در ورزشگاه آزادی دیدار حساسی را مقابل فولاد خوزستان برگزار می‌کند تا در صورت پیروزی در این دیدار، صدرنشینی را ادامه دهد. فولاد یکی از سه تیم ۲۲ امتیازی است که در آستانه سقوط به دسته پایین‌تر است. نساجی و استقلال خوزستان، دیگر تیم‌هایی هستند که ۲۲ امتیاز در اندیشه بقا هستند. گفتنی است نساجی هفته بیست و هشتم به مصاف استقلال می‌رود که در کورس قهرمانی با پرسپولیس است و روزهای سختی در انتظارش است. ساکت الهامی که توانسته بود یکبار نساجی را به مقام قهرمانی در جام حذفی برساند، حالا ماوریت غیرممکنی را به دوش کشیده و آن تلاش برای بقای نساجی در لیگ برتر است. در روزهایی که بسیاری از تیم‌ها با انتشار بیانیه‌هایی علیه یکدیگر و تیم داوری، فدراسیون فوتبال را تحت فشار می‌گذارند، باید دید سده هفته پایانی که قرار است به صورت هم‌زمان برگزار شود با چه حواشی‌ای همراه خواهد بود.

چهره

سالمرگ شاعر «گنجشگک اشعی مشی»

حسن حاتمی، خالق شعر به یادماندنی «گنجشگک اشعی مشی» سال ۱۳۹۵ در چنین روزی درگذشت. حاتمی در سال ۱۳۱۴ در کازرون به دنیا آمد و در رشته زبان و ادبیات فارسی از دانشگاه صفهان دانش‌آموخته شد. «گنجشگک اشعی مشی» که بیشتر ما آن را با صدای فرهاد مهراد شنیده‌ایم، یک داستان کوتاه کازرونی است که حسن حاتمی آن را برای احمد شاملو می‌فرستد و شاملو که آن زمان ظاهراً در «کیهان» بوده، در سال ۱۳۴۰ آن را با گویش تهرانی منتشر می‌کند. گنجشگک اشعی مشی، قصه پرنده کوچکی است که روزی یاقوتی از یاقوت‌های تاج شاه را می‌دزدد و برای بچه‌های خودش می‌برد اما در راه بازگشت به خانه به پیرزنی فقیر برمی‌خورد و یاقوت را به او می‌بخشد. کمک به پیرزن و احساس رضایت از نجات انسانی در مانده

از تنگنا، زندگی گنجشگک را درگرون می‌کند. او از آن پس جواهرات دیگری را از قصر شاه می‌دزدد و برای نیازمندان می‌برد و برای اینکه شناخته نشود، پیش از هر دزدی، خودش را در حوض نقاشی به رنگی دیگر درمی‌آورد.

کتابخانه

صدسال تاریخ سیاسی عراق

کتاب «جمهرستان (سرگذشت جنبش اسلام‌گرای عراق)» نوشته سیدعلی مومن در ۴۰۰ صفحه و با قیمت ۴۲۰ هزار تومان توسط انتشارات لوگوس منتشر شده است. علی مومن در کتاب «جمهرستان»، صدسال تاریخ سیاسی عراق را از پایان قرن سیزدهم تا پایان قرن گذشته بررسی می‌کند. این بررسی تاریخی با تمرکز بر رفتار و فعالیت جنبش اسلامی عراق رقم می‌خورد؛ چه در دوره روبرواری با رژیم بعث پیش از سال ۱۳۸۲، چه در دوره همراهی با نظام پس از سقوط رژیم. از دلایل اهمیت این کتاب، تخصص نویسنده در تاریخ سیاسی عراق معاصر و آشنایی او با گروه‌های اسلامی و حزب‌دعوت اسلامی است، چنان‌که شمارگان بسیاری از کتاب‌ها، پژوهش‌ها و مقاله‌هایش به‌دو زبان عربی و فارسی منتشر شده و برخی از این آثار به زبان‌های انگلیسی، فرانسوی، آلمانی، ژاپنی و فارسی نیز ترجمه شده است. این آثار منبعی معتبر پیرامون مطالعات عراق و جنبش‌های اسلامی در عراق به‌شمار می‌رود و اطلاعات بسیاری درباره چالش‌های نظام‌ها و گروه‌های سیاسی عراق، ائتلاف‌های داخلی و خارجی و اختلافات داخلی عراق را دربردارد.

جمهرستان
(سرگذشت جنبش اسلام‌گرای عراق)
نویسنده:
سیدعلی مومن
انتشارات: لوگوس

تاریخ

فسخ امتیاز کاپیتولاسیون

یکی از مسائلی که از دوران قاجار در روابط ایران با سایر کشورها بسیار مطرح شد، اعطای حق کاپیتولاسیون بود. به موجب کاپیتولاسیون، اتباع یک کشور در صورت ارتکاب جرم در کشور موردنظر از شمول قوانین جزایی و مدنی کشور میزبان مستثنی می‌شوند. نخستین بار این حق در ایران سال ۱۲۰۶ خورشیدی براساس معاهده ترکمانچای به روسیه داده شد و بعدها دولت‌های دیگری نیز صاحب این امتیاز شدند. در سال ۱۲۹۷، لایحه‌ای به تصویب رسید که به موجب آن حق کاپیتولاسیون روس‌ها در ایران که تحت فشار زور، تهدید، تطمیع و برخلاف مصالح ملت ایران بود، با استناد به قانون اساسی لغو شد. پس از لغو قرارداد کاپیتولاسیون بین ایران و روسیه، قراردادهای مشابه با کشورهای دیگر نیز لغو شد اما کشورهای غربی همچنان به این امتیاز پایبند بودند تا اینکه مجلس شورای ملی در نوزدهم اردیبهشت‌ماه ۱۳۰۶، لغای کاپیتولاسیون را اعلام کرد و به همه دولت‌هایی که از حق کاپیتولاسیون استفاده می‌کردند یک‌سال وقت داد که ضمن تجدیدنظر در قراردادها خود، این امتیاز را لغو کنند.